

8. “On approval of the Procedure of dimensional and weight control of vehicles and other self-propelled machinery at entry points of sea and river connections in terms of the exchange of information” : Decree of the Ministry of Infrastructure of Ukraine / Ministry of Revenues and duties of Ukraine of 14.08.2013 № 606/351, *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2013, № 72, art. 2654.
9. “On approval of the Procedure of collection of the unified fee at entry points of Ukrainian state border” : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 24.10.2002 № 1569, *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2002, no. 44, art. 2004.
10. “The Customs Code of Ukraine” : Law of Ukraine of 13.03.2012 № 4495-VI, *Uryadovyi kur'er*, 2012, no. 86.
11. “The Customs Code of Ukraine” : Law of Ukraine of 11.07.2002 № 92-IV, *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, no. 31, art. 1444 (втратив чинність).
12. “On International Agreements of Ukraine” : Law of Ukraine of 29.06.2004 № 1906-IV, *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2004, no. 35, art. 2317.
13. “On Measures to Stabilize the Balance of Payments of Ukraine in Accordance with Article XII of the General Agreement on Tariffs and Trade of 1994” : Law of Ukraine of 28.12.2014 № 73-VIII, *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2015, no.3, art. 184.

УДК 347.73: 336.14: 657.6 (477+4)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЦЬОГО ПИТАННЯ

Єфіменко Л.Л., аспірант

*Національний університет ДПС України, вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Україна
lyudaefimenko@mail.ru*

Досліджено сучасний стан та основні тенденції розвитку бюджетної звітності в Україні, а також встановлено основні негативні фактори, що впливають на ефективність її функціонування. У результаті здійснених досліджень запропоновано нову методіку щодо покращення застарілих процесів ведення бюджетної звітності. Проаналізовано ведення бюджетної звітності в зарубіжних країнах та можливість використання міжнародного досвіду для України.

Ключові слова: бюджетна звітність, міжнародні стандарти бюджетної звітності.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВЕДЕНИЯ БЮДЖЕТНОЙ ОТЧЕТНОСТИ В УКРАИНЕ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПО УРЕГУЛИРОВАНИЮ ДАННОГО ВОПРОСА

Ефименко Л.Л.

*Национальный университет ГНС Украины, ул. Карла Маркса, 31, г. Ирпень, Украина
lyudaefimenko@mail.ru*

Исследовано современное состояние и развитие бюджетной отчетности в Украине, а также установлены основные негативные факторы, влияющие на эффективность ее функционирования. В результате осуществленных исследований предложена новая методика по улучшению устаревших процессов ведения бюджетной отчетности. Проанализированы ведение бюджетной отчетности в зарубежных странах и возможность использования международного опыта для Украины.

Ключевые слова: бюджетная отчетность, международные стандарты бюджетной отчетности.

OF THEORETICAL FOUNDATIONS OF BUDGET REPORT IN UKRAINE AND INTERNATIONAL EXPERIENCE ON THE SETTLEMENT OF THIS ISSUE

Efimenko L.L.

*National university of STS of Ukraine, str. Karl Marx, 31, Irpin, Ukraine
lyudaefimenko@mail.ru*

The current state and the main trends in budget reporting in Ukraine, and provided the main factors that influence the effectiveness of its operation. As a result of conducted researches proposed a new method for improving outdated

processes driving fiscal accountability. Conducting analyzes of budget reporting in foreign countries and the use of international experience for Ukraine.

On the basis of studies have found that despite ongoing research and development budget in respect of the reporting in Ukraine, it is still a lot of problems in this area should be improved. Especially important to the development and improvement of the existing budget legislation due to the fact that his current condition is rather low, and its provisions should be brought in line with international standards. Nowadays needs improving existing budget legislation and in treasury, budgets, as is some changes have been recorded. Despite the use of the cash method of accounting in our country, providing comprehensive information on all financial and non-financial assets are imperfect. Therefore, the study and improvement of budget reporting in Ukraine now has a very important and requires immediate settlement in accordance with international standards.

Studying international experience to resolve budget issues, it was found that the main emphasis in the international practice of budget reporting on research carried out is the effective functioning of the budget. Also, the importance given to balancing revenues and expenditures. In most developed countries implemented the so-called "pre-budget report", which is essential to the preparation and approval of a balanced budget. It was established that the use of this technique is quite positive.

Therefore, the study and improvement of budget reporting in Ukraine now has a very important and requires immediate settlement rules of the budget law in line with international standards.

Key words: budget reporting, international standards of budget accountability.

У зв'язку з тим, що бюджетна звітність є певною сукупністю показників, особливістю яких є надання інформації щодо сучасного стану державного бюджету, дослідження нинішнього стану функціонування цієї системи є вкрай важливим питанням. Сьогодні існує чимало проблем щодо ведення бюджетної звітності, зокрема, встановлення правильної оцінки сучасного стану виконання бюджету як із якісної, так і з кількісної сторони. Важливим питанням залишається дослідження й удосконалення чинного законодавства в бюджетній сфері, оскільки на сьогодні його ефективність перебуває на досить низькому рівні. Таким чином, ця проблема потребує подальшого дослідження й удосконалення. Звісно, вагоме значення для її вирішення має запозичення міжнародного досвіду.

Дослідженням питання розвитку бюджетної звітності в Україні та висвітленням проблем організації виконання бюджетів займалися такі вчені, як Л.М. Кіндрацька, Л.К. Воронова, А.А. Нечай, Н.І. Хімичева, О.О. Чечуліна та ін. Однак, незважаючи на дослідження й розробку як теоретичних, так і практичних положень, багато проблем щодо цього питання залишаються невирішеними та потребують подальших досліджень.

Метою статті є виявлення актуальних проблем у процесі ведення бюджетної звітності України та розробка рекомендацій щодо вдосконалення неефективних методів її функціонування, а також дослідження зарубіжного досвіду щодо врегулювання цього питання та вироблення можливих напрямів удосконалення чинної системи бюджетної звітності України на основі міжнародного досвіду.

Для ефективного функціонування всієї бюджетної політики країни, а також здійснення правильного аналізу щодо процесу виконання бюджету важливе значення має саме бюджетна звітність. Особливість правильного функціонування бюджетної звітності полягає в тому, що вона відіграє ключову роль у соціальному й економічному розвитку суспільства, оскільки має реалізовуватися відповідно до таких основних вимог:

- 1) забезпечувати об'єктивну, повну та якісну інформацію щодо чинного стану виконання бюджету;
- 2) уся інформація має бути обґрунтованою, а її підтвердження повинне фіксуватися у відповідних облікових даних;
- 3) показники звітної інформації повинні бути належно оформленими та здійснюватися за різними періодами [1, с. 198].

Розглядаючи саме розуміння терміна «бюджетна звітність», найбільш повне трактування цього поняття, на наше переконання, здійснює А.А. Шустіков: «Звітність головних розпорядників коштів і розпорядників коштів II та III ступенів і відповідних фінансових органів із наглядом за витратами коштів, які були одержані з бюджету, а також коштів, які надійшли до бюджету». До розпорядників коштів належать керівники міністерств, відомств, підприємств, організацій, які отримують кошти з бюджету та несуть відповідальність за їх цільове використання. До головних розпорядників учений відносить центральний апарат Міністерства фінансів України, до розпорядників коштів II ступеня – фінансові управління в областях, містах Києві та Севастополі, а також Міністерство фінансів Автономної Республіки Крим, до розпорядників коштів III ступеня – міські й районні фінансові відділи. Тобто під бюджетною звітністю слід розуміти елемент методу бюджетного обліку та заключний етап бухгалтерського узагальнення інформації [2, с. 44].

Досліджуючи сучасний стан ведення бюджетної звітності в Україні, можна сказати, що нині існують як позитивні, так і негативні чинники її функціонування. Загалом проблеми у сфері бюджетної звітності нині є досить актуальними, потребують негайного дослідження й удосконалення. Важливість дослідження цього питання полягає в тому, що статистична інформація щодо процесу виконання бюджету здійснює характеристику всієї економіки держави, тому під час здійснення аналізу її застосовують органи як законодавчої, так і виконавчої влади. Також було встановлено, що на сьогодні основними правовими підставами щодо процесу складення бюджетної звітності є регулювання цього питання певними інструкціями, положеннями й листами (зокрема, Державної казначейської служби України), які діють протягом певного періоду, тобто є тимчасовими. Усе це негативно впливає на процес виконання бюджету, оскільки спостерігаються порушення процедури здійснення бюджетного процесу та відбуваються зміни в строках його виконання.

На сьогодні важливим питанням залишається врегулювання нормами Бюджетного кодексу України питання щодо казначейського обслуговування бюджетів. Зокрема, зараз такі нововведення не зафіксовані. Це, звичайно, ускладнює весь процес ведення виконання бюджету, зокрема, відбувається порушення стадії бюджетної звітності.

Чинна система бюджетної звітності у зв'язку із застосуванням у нашій країні касового методу обліку може надавати повну інформацію лише про ведення касових операцій із бюджетними й позабюджетними коштами. Проте в цьому разі спостерігається відсутність повної інформації про всі фінансові та нефінансові активи, у тому числі зобов'язання щодо державного сектора. Таким чином, усе це негативно позначається на бюджетній звітності щодо формування зведеного балансу державних активів і зобов'язань.

Що стосується позитивних змін, то зафіксовано певні зміни в Бюджетному кодексі України [3], які стосуються строків надання бюджетної звітності. Так, встановлено, що місячна звітність виконання державного бюджету подається 15 числа місяця, що настає після звітного, і повинна здійснюватися без запізнення. Під час аналізу процесу звітування у сфері бюджетної заборгованості було зафіксовано, що вона здійснюється 15 числа другого місяця. Тобто спостерігається дотримання всіх строків учасниками бюджетного процесу, оскільки за їх несвоєчасність або неналежне виконання встановлюється відповідальність, і ці діяння вважаються бюджетними правопорушеннями.

Для покращення сучасного стану розвитку бюджетної звітності необхідно здійснити певні нововведення в цій сфері, а саме:

- створити національні стандарти бюджетної звітності, які відповідали б вимогам міжнародних стандартів регулювання цього питання;
- чинні методи ведення бюджетної звітності потрібно реалізовувати згідно із сучасними інформаційними технологіями;
- посилити контроль органів Державного казначейства України щодо правил ведення та складання бюджетної звітності.

Одним з основних нагальних питань для України є узгодження чинної системи бюджетної звітності та взагалі всього бюджетного процесу країни з міжнародними стандартами. Саме завдяки здійсненню таких змін можна покращити якість і достовірність чинної системи бюджетного обліку в нашій державі, встановити належні умови для контролю за динамікою бюджетної заборгованості, проаналізувати якість ведення бюджетних послуг тощо. Таким чином, важливість дослідження й переходу на міжнародний рівень ведення процесу виконання бюджету нині є доволі складним і важливим питанням для України.

Здійснюючи аналіз зарубіжного досвіду щодо регулювання бюджетних питань, ми встановили, що в врозвинених країнах законодавство з бюджетних питань дещо відрізняється від нашого, зокрема, у самому розумінні терміна «бюджет». Так, Е. Геккель, П. Леруа-Больє, К. Есберг розглядають бюджет як здійснення операції в рахунковому порядку – розпис державних доходів і витрат. Л. Штейн і Р. Штурм розкривають зміст категорії «бюджет» як закон, що надає можливість уряду проводити збір доходів та їх витрачання. У цьому разі законодавство щодо бюджетних питань у більшості зарубіжних країн важливого значення надає саме збалансуванню дохідної й видаткової частин. Так, доволі часто у зв'язку з непередбачуваними обставинами можуть виникнути численні додаткові кредити, проте все це може проявитися після затвердження збалансованого бюджету. Звичайно, це може мати негативні наслідки та призвести до появи й зростання в майбутньому бюджетного дефіциту. Вирішити таку проблему (наприклад, у французькому законодавстві) намагаються шляхом прийняття виправленого бюджету, який за необхідності може змінити кошториси й дозволи, що знаходяться в щорічному фінансовому законі [4].

Дослідивши досвід таких країн, як Нідерланди, Данія, Німеччина та Швеція, ми встановили, що процедура щодо підготовки державного бюджету в них, як і в Україні, здійснюється міністерством фінансів відповідної країни. Що стосується Франції, то в ній владними повноваженнями щодо підготовки процесу виконання бюджету, а також обліку та звітності наділяється Міністерство з економіки, фінансів та промисловості Франції, яке не лише здійснює процедуру складення проекту бюджету, а й наділяється повноваженнями щодо ведення передбюджетного звіту. Зміст цього документа полягає в оцінці стану економіки й бюджету та встановлює загальні орієнтири в економічній бюджетній політиці [5].

В Україні важливим елементом на стадії виконання бюджету та складення бюджетної звітності на основі цього має процес касового виконання бюджету, в основу якого покладено процес організації щодо збору коштів бюджету на території країни, збереження й видачі зазначених коштів, а також ведення обліку та звітності. У практичному веденні казначейської системи звітності зараз зафіксовано чимало проблемних питань щодо процедури ведення документообігу, застосування різного програмного забезпечення, наявності двох планів рахунків. Тому все це потребує негайного реформування та узгодження процесу казначейської системи звітності з міжнародними стандартами. Так, досліджуючи досвід зарубіжних країн щодо процесу ведення казначейської звітності, можемо стверджувати, що вона характеризується ефективністю щодо казначейського управління у сфері державних коштів та спрямовується на забезпечення доцільного використання коштів бюджету. Створення ефективної та такої, що правильно функціонуватиме, системи Державного казначейства України щодо виконання державного бюджету, покращення процедури відповідальності й проведення належного контролю у сфері бюджетної звітності надасть можливість Кабінету Міністрів України здійснити вдосконалення щодо ефективності та продуктивності управлінської діяльності, а також реалізувати завдання, передбачені макроекономічними показниками політики держави. Лише завдяки спільним зусиллям Міністерства фінансів України й Державного казначейства України можна вдосконалити процес виконання державного бюджету та подолати наявні проблеми, які з'явилися в чинній системі управління бюджетними ресурсами.

Так, дослідивши досвід Великобританії, можемо сказати, що казначейство цієї країни наділяється широкими повноваженнями. Особливо важливим обов'язком і найголовнішою метою Державного казначейства Великобританії є ефективне функціонування державного бюджету країни та правильне ведення й складання бюджетної звітності на основі цього. Основною метою зазначеного державного органу є складання економічного прогнозу впродовж усього року. Що стосується звітування, то його проводять навесні, улітку та восени у вигляді трьох повних прогнозних звітів. Також велике значення мають функціональні повноваження, які покладаються на Державне казначейство Великобританії. Вони є досить широкими та включають у себе такі правила: розробку, складення й виконання державного бюджету; розробку й реалізацію фіскальної політики держави; управління податковою системою; контроль за керівництвом діяльності Департаменту внутрішніх податків Великобританії та Департаменту мита й акцизів Великобританії; розробку податкового законодавства, спрощення та комп'ютеризацію податкового законодавства; фінансово-економічне прогнозування; планування й контроль за громадськими витратами, підтримку балансу бюджету, вчасну й ефективну координацію бюджету, складення проекту фінансового та бюджетного звіту, подання його на розгляд парламенту тощо [6, с. 359].

Отже, здійснивши аналіз чинної системи ведення бюджетної звітності в Україні щодо процесу виконання бюджету та провівши дослідження міжнародного досвіду щодо врегулювання цього питання, можемо стверджувати, що сучасний стан законодавчого врегулювання аналізованої проблеми є не досить задовільним для України. Нині налічується чимало не врегульованих питань, які порушують і дещо ускладнюють сам процес правильного ведення бюджетної звітності в Україні, що в подальшому може негативно вплинути на всю бюджетну політику держави. У цьому разі актуальним для нашої держави є вирішення наявних проблем у бюджетній сфері та вдосконалення чинного законодавства. У результаті дослідження досвіду зарубіжних країн щодо ведення бюджетного процесу можна зауважити, що він характеризується певними особливостями, обумовленими державним устроєм, формою правління, традиціями. Однак, незважаючи на всі ці відмінності, у більшості країн стадії ведення бюджетного процесу щодо складення проекту бюджету, його розгляду й затвердження, виконання та затвердження звіту про виконання бюджету співпадають. Таким чином, для вдосконалення бюджетного процесу України, у тому числі й ведення бюджетної звітності, вагоме значення має міжнародний досвід урегулювання цих питань. Тому на сучасному етапі доцільно вивчати міжнародну практику та узгоджувати чинні національні законодавчі акти з міжнародними стандартами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артус М.М. Бюджетна система України : навч. посіб. / М.М. Артус, Н.М. Хижа. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 220 с.

2. Шустіков А.А. Фінансова статистика : навч. посібник / А.А. Шустіков. – К. : КНЕУ, 2002. – 290 с.
3. Бюджетний Кодекс України від 01.02.2015 р. №2456-17 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Горбунова О.Н. Фінансове право / О.Н. Горбунова. – М. : МАУП, 1996. – 400 с.
5. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу / М.І. Карлін. – К. : Знання, 2011. – 639 с.
6. Юрій С.І. Казначейська система : підручник / С.І. Юрій, В.І. Стоян, М.Й. Мац. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 394 с.

REFERENCES

1. Artus, M.M. and Khyzha, N.M. (2005), *Byudzhetna sistema Ukrayini : navch. posib.* [Budgetary system of Ukraine : teaching aid], Vid-vo European university, Kyiv, Ukraine.
2. Shustikov, A.A. (2002), *Finansova statistika : navch. posibnik* [Financial statistics : teaching aid], KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. “Budget Code of Ukraine of 01.02.2015 №2456-17 (with amendments and supplements)”, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Horbunova, O.N. (1996), *Finansove pravo* [Finance law], MAUP, Moscow, Russia.
5. Karlin, M.I. (2011), *Finansi krayin Evropeyskoho Soyuzu* [Finance of European Union countries], Znannya, Kyiv, Ukraine.
6. Yuriy, S.I., Stoyan, V.I. and Mats, M.Y. (2002), *Kaznacheyska sistema : pidruchnik* [Treasury system : textbook], Kart-blansh, Ternopil, Ukraine.

УДК 347.998.85: 351.74

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Ільницький В.О., аспірант

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, Україна
Vladimir-ilnitskey92@rambler.ru*

Життя кожної держави сьогодні неможливо уявити без ефективного забезпечення прав і свобод людини й громадянина, які є найважливішим завданням внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав. Саме функціонування всіх гілок влади для забезпечення прав і свобод людини, створення умов для їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави та суспільства в цілому. Актуальності набуває забезпечення безпеки, гарантування безпеки й добробуту громадян, забезпечення їх прав і свобод. Дуже доречно буде для життя України визначити поняття правоохоронних органів та поняття адміністративно-процесуальної діяльності.

Ключові слова: органи внутрішніх справ, адміністративно-процесуальна діяльність.

ПОНЯТИЕ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ

Ильницкий В.А.

*Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого,
ул. Пушкинская, 77, г. Харьков, Украина
Vladimir-ilnitskey92@rambler.ru*

Жизнь каждого государства сегодня невозможно представить без эффективного обеспечения прав и свобод человека и гражданина, которые являются важнейшей задачей внутренней и внешней политики всех государств. Само функционирование всех ветвей власти для обеспечения прав и свобод человека, создание условий для их практической реализации является тем критерием, по которому оценивается уровень демократического развития любого государства и общества в целом. Актуальность приобретает обеспечение безопасности, гарантирование безопасности и благосостояния граждан, обеспечение их прав и свобод. Очень